

Definition av våld och utsatthet

FN:s definition

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet”

(Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor, 1993)

Socialstyrelsen säger:

- **Fysiskt:** ”Kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad”
- **Sexuellt:** ”Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar”
- **Psykiskt:** ”Direkta eller indirekta hot mot kvinnan och/eller mot eventuella barn eller att kvinnan blir förlöjligad. Även hot mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten”

Forts. Socialstyrelsen

- **Social utsatthet:** ”Frihetsinskränkningar samt isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter”
- **Materiell/Ekonomisk utsatthet:** ”Kvinnans personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Kan även innebära att hon förmås skriva under papper som får negativa konsekvenser”

Forts. Socialstyrelsen

- ”Kvinnor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för **vanvård eller försummelse**, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt med näringsriktig kost”

Alternativ till våld

”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill”

(Per Isdal)

- De flesta studier av våld i nära relationer definierar våldet som mäns våld mot kvinnor, även om det finns ett fåtal undersökningar som också belyser männens utsatthet. Om syftet är att studera våld eller brott, visar resultaten på att kvinnor oftare än män utsätts för relationsvåld.
- ”Det våld som riktas mot kvinnor är oftare upprepat, tenderar dessutom att vara grövre och resulterar i fler negativa konsekvenser för den som drabbas” (Brå)

- 28 254 fall av misshandel mot kvinnor över 18 år anmäldes under 2012. Andelen kvinnor som uppger att de utsatts för våld eller hot i arbetslivet har ökat påtagligt (Brå)
- I genomsnitt mördas 17 kvinnor varje år av en partner som hon haft eller har en relation med

Vanliga omständigheter vid relationsvåld (Brå)

- Våldet äger för det mesta rum inomhus, oftast i offrets bostad
- En berusad gärningsman förekommer i hälften av våldshändelserna
- Nästan tre fjärdedelar av händelserna ledde till synliga märken och en femtedel till skador som krävde sjukhusvård
- I drygt två tredjedelar av händelserna var förövaren en tidigare partner
- Två av fem av de utsatta har hemmavarande barn

Normaliseringsprocessen

- En förklaringsmodell för hur misshandlade kvinnor gradvis bryts ned och finner sig i den våldsamma situationen. Våldet blir ett normalt inslag i kvinnans liv och hon övertar mannens förklaringar om orsak till varför han slår henne, till sina egna. Det som ursprungligen är kränkningar om hennes person, blir sanningar om hennes person.

Forts. normaliseringsprocessen

- Typiska inslag kan vara växling mellan kärlek och vrede, från uppvaktning till övervakning och slutligen isolering. Normaliseringsprocessen ger en tolkningsram inom vilken man bättre kan förstå varför den part som utsätts för omfattande våld i en nära relation inte bryter upp. Förloppet kan jämföras vid tortyr under fångenskap

(Lundgren Eva, 2004)

Varför frågar vi inte?

- Tror inte att våld är så vanligt
- Vet inte hur man ska fråga
- Tidsbrist
- Föreställningar kring vem som är en misshandlad kvinna
- Attityder, värderingar
- Egna erfarenheter

VÅGA SE & VÅGA FRÅGA

- Hur frågar vi om våld/förtryck?

Att närma sig frågan

- Det kan underlätta att inleda med meningar som visar att samtalsämnet tas på allvar.

Att närma sig frågan

Exempel

”Jag har träffat många patienter som varit utsatta för våld/förtryck. Därför har jag börjat fråga alla om de blivit utsatta för våld av någon de känner.”

Att närma sig frågan

” Jag frågar alla mina patienter om deras relationer för att förstå dem bättre och prata om de problem de har.”

Indirekta frågor

- Känner du Dig trygg eller finns det delar av Ditt liv som känns otrygga eller hotande?
- Alla familjer bråkar ibland. Vad händer när du och din familj är oense? Händer det att era konflikter leder till psykiskt eller fysiskt våld?

Indirekta frågor

- Upplever du att någon i din närhet kontrollerar dig eller begränsar din frihet?
- Har det hänt att du känt dig rädd för din partner/din familj?

Direkta frågor

- Blir du slagen?
- Är din partner våldsam?
- Är du rädd för din partner?
- Behöver du hjälp?

Om patienten inte berättar

- Inte ovanligt
- Starka känslomässiga band
- Känsla av egen skuld
- Skam

Men....

Men...

....om vi bemöter med respekt kan det leda till att han/hon vid ett senare tillfälle vågar berätta!

- Låta patienten förstå att han/hon är välkommen att höra av sig igen!

Vilka tecken bör leda tanken till våld/förtryck?

- Partner/familjemedlem är överbeskyddande, kontrollerande eller vägrar att lämna patienten ensam.
- Upprepade besök för diffusa eller vaga symtom.
- Patientens berättelse om skadans uppkomst stämmer inte överens med skadans utseende.
- Kvinnan har väntat länge med att söka vård.

Vilka tecken bör leda tanken till våld/förtryck?

- Patienten verkar överdrivet orolig eller rädd för partner, släkting eller annan medföljande person.
- Tänk på att medföljande ”vän/väninna” kan vara en förövare!

Psykosomatiska & stressrelaterade symtom

- Kronisk smärta
 - Olika smärtsymtom
 - Hjärtproblem
 - Alkohol & drogproblem
 - Sömnproblem
 - Ätstörningar
- Akut stressreaktion
 - PTSD
 - Depression
 - Ångest
 - Självordsförsök
 - Koncentrations-svårigheter

Hälsa- och sjukvårdslagen

- Behandlas lika oavsett kön, ålder, utbildning etc.
- Trygghet i relationen med sjukvården

SoL kap.14 § 1

- Hälsa- och sjukvårdens skyldighet att anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Sekretesslagen

- Enlig 14 kap. 2§ kan personal inom hälso- och sjukvården lämna uppgift till polis- och åklagarmyndighet ang. misstanke om vissa allvarliga brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i 1 år.
- Någon skyldighet att på eget initiativ lämna uppgiften finns inte

Sexualbrottslagstiftning

- Förstärker och tydliggör varje människas absoluta rätt till personlig och sexuell integritet
- Gärningar som tidigare bedömdes som sexuellt utnyttjande, bedöms nu som våldtäkt
- Utnyttjandefallen, sexuell handling med person som befinner sig i hjälplöst tillstånd

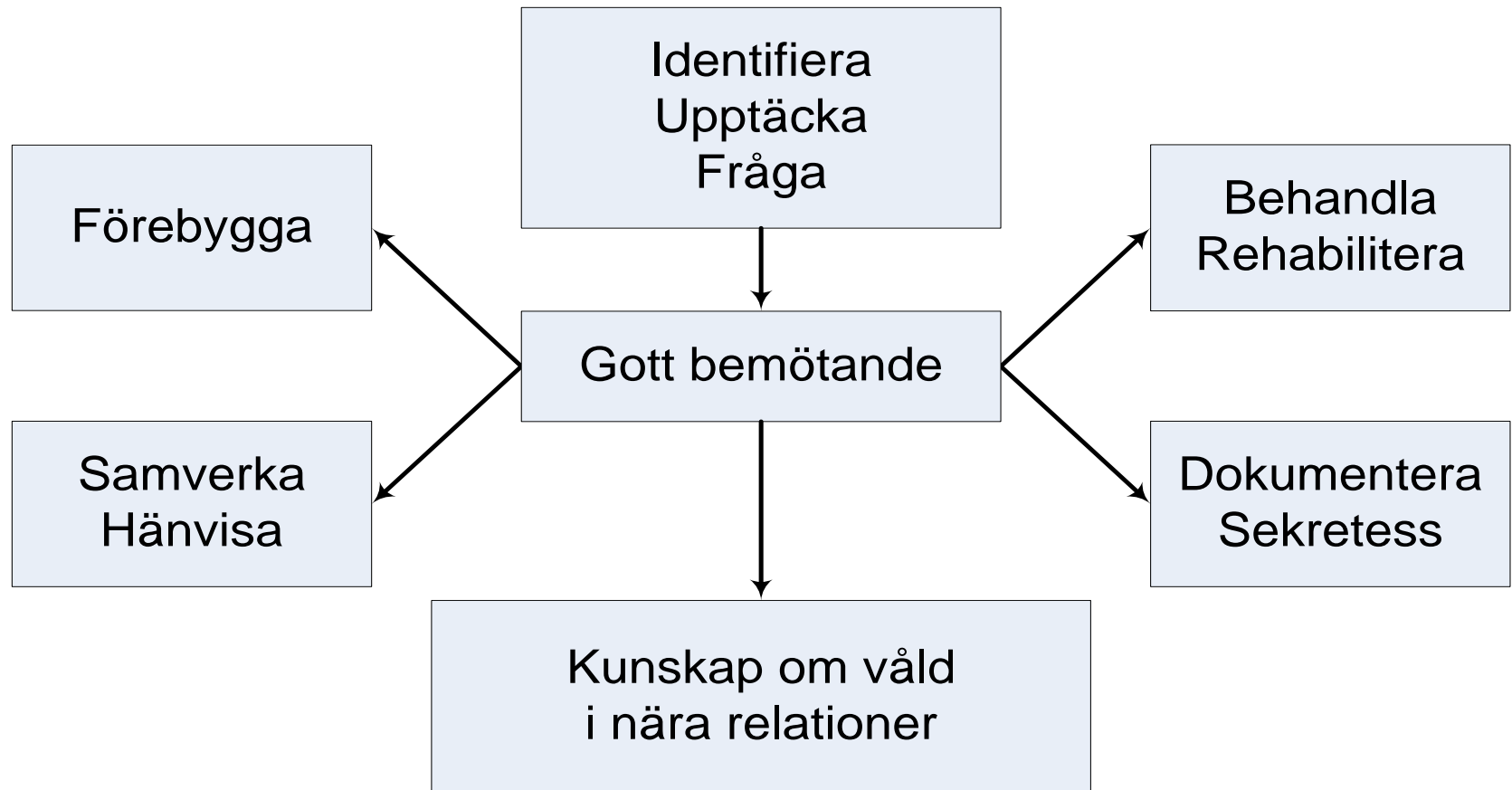
Rättsintyg

- Skriftligt medicinskt utlåtande som inhämtas av polis, åklagare
- Sökväg för information om rättsintyg
Landstinget / Administrativt stöd, IT och teknik / Dokumentation / Dokumentationshandboken / Rättsintyg
- Utfärdas av rättsläkare eller kontrakterade läkare (specialutbildning i rättsintygsskrivning)
- Skadornas lokalisation, storlek och utseende beskrivs
- Även mindre, ej behandlingskrävande skador viktiga att dokumentera

Nationell handlingsplan

- Regeringens syn på hur mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer ska bekämpas
- Ökat skydd och stöd till våldsutsatta
- Förebyggande arbete
- Insatser riktade till våldsutövarna
- Förbättrat kunskapsstöd

Förbättringsområden



Handlingsprogram

(Sökväg: Landstinget / Hälsa och vård / Kliniskt kunskapsstöd / Behandlingsrutiner och PM /)

- **Jönköpings sjukvårdsområde**
Handlingsprogram Våld i nära relationer – Bemötande och omhändertagande
- **Höglandets sjukvårdsområde**
Våld mot kvinnor, Höglandets sjukvårdsområde
- **Värnamo sjukvårdsområde**
Handlingsprogram vid våld i nära relationer, kuratorer, Värnamo sjukhus

FAKTA

(sökväg:Landstinget / Hälsa och vård / Kliniskt kunskapsstöd / Allmänt kliniskt kunskapsstöd – Fakta)

Information finner ni under rubrikerna

- Kvinnohälsa
- Psykisk hälsa vuxna
- Levnadsvanor (sida under uppbyggnad)

1177.se

Välj landsting/region - Jönköping
Information finner ni under rubriken

- Liv och hälsa

Uppdrag från politiker

- Att ett länsövergripande handlings/vårdprogram och hälso- och sjukvårdens ansvar och agerande vid våld i nära relationer skyndsamt tas fram och förankras i verksamheten
- Att med utgångspunkt från vårdprogrammet skapa en grundläggande utbildning (gärna via webben) om våld i nära relationer
- Att vårdprogrammet ska göras tillgängligt via egen hemsida och uppdateras kontinuerligt

Kunskap och mer info

- **Handlingsprogram Jönköpings sjukvårdsområde**
http://intra.ltjkpg.se/intra/info_files/infosida31580/handlpgr_kvinnomissh_jkpg.pdf
- **Samverkande länsövergripande ansvarsområden**
http://intra.ltjkpg.se/intra/info_files/infosida31580/policy_mans_vald_kvinnor.pdf.

Kunskap och mer info

- **Nationell handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer**
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/21/42/ef0318b1.pdf>
- **Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter**
<http://www.regeringen.se/sb/d/2665>

Kunskap och mer info

- NCK Nationellt centrum för kvinnofrid
tel. 018-611 27 93
www.nck.uu.se
- Kvinnofridslinjen – Nationell stödtelefon
Tel. 020-50 50 50
www.kvinnofridslinjen.se

Kunskap och mer info

- Terrafem – Rikstäckande jourtelefon för kvinnor och flickor med utländsk härkomst Tel. 020-52 10 10
www.terrafem.org
- Bräcke diakoni
www.dubbeltutsatt.se